De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE** van **De Heraut**, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 25 Augustus 1889. N°. 609.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden *f* 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureel 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureel te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

„Met doornen betuinen."

> Daarom, siet, Ik zal uwen weg met doornen betuinen, en Ik zal eenen heiningmuur maken, dat zij hare paden niet zal vinden. Hosea 2:5.

Elk zondaar maakt zich eigen paden voor zijn zonde.

o, De doolhof der zonde is onder de kinderen der menschen zoo onmetelijk uitgebreid, zoo ongelooflelijk dooreengeslingerd en verward, in al zijn gangen en paden en wegen zoo eindeloos verscheiden.

Vindingrijk heet de mensch in allerlei kunst en wetenschap, maar oneindig vindingrijker is het kind der menschen als hij zonde najaagt.

Dan zijn de vondsten onuitputtelijk. Dan vindt ge doorzicht en inzicht en geslepenheid bij den botste en domste. Dan is ieder een wijze geworden. Een voorzichtige in zijn geslacht.

Zie het maar aan onze kinderen. Soms de stompste in wat moet aangeleerd, maar als het op een ondeugendheid of het versteken van een ondeugendheid aankomt, hoe denkt dan die anders stompe knaap op eens op alles; wat sluwheid speelt dan om zijn mond; wat doortraptheid spreekt dan uit het oog; hoe gereed is hij dan met het rechte woord; wat reuzenontwikkeling ziet ge dienzelfden sukkel dan op eens in het kwade doorloopen!

En zoo als onze kinderen in het klein zijn, zoo zijn wij in het groot. Nu niet meer in schijnbaar onschuldige ondeugendheden, maar in de zeer ernstige zonden, die aan ons karakter eigen zijn, en die bij een ieder weer verschillen; bij den één zonden van geldzucht; bij een tweede zonden van zingenot; bij een derde zonden van heerschzucht; bij een vierde zonden van wrevelligheid, drift en nijd; bij een vijfde zonden van de lippen; bij een zesde zonden van prikkelbaarheid en behaagzucht; bij een zevende zonden van vroomheid. Och, een iegelijk kent zóóveel van zijn eigen hart wel, dat hij weet waar *zijn* hoofdzonde heentrekt. En dat volstrekt niet enkel onder de kinderen der wereld, maar evengoed onder de kinderen, die in de hope des eeuwigen levens wandelen. Haast mag men zeggen, dat de allerheiligsten er nog het meest van weten; niet omdat ze meer dan anderen uitglijden, want God bewaart ze; maar omdat hun oog er meer voor geopend is, en ze meer dan anderen met dien boozen demon van binnen worstelen.

En wat doet nu die zonde in ons?

Helaas, die zonde steekt telkens den boozen kop weer op, en blijkt wakker te zijn, als wij waanden, dat ze sliep. Dan speelt ze door onze gedachten; dan trippelt ze op het veld onzer verbeelding, dan mengt ze zich in onze teederste zielsbewegingen; en van alles zoekt ze haar prooi te maken.

Ze sluipt in en door alles; en wie scherp op zijn wegen let, zal vinden, dat metterdaad bij een iegelijk mensch die zonde, die hém bepaaldelijk najaagt en vervolgt, als een oliedrop is, die door alles heendringt en heenzuigt, en heel zijn bestaan, zijn aanzijn en zijn leven, tot zelfs zijn beste daden, bevlekt en bezoedelt.

Dat verstaat niet wie buiten zijn ziele leeft. Maar wie gewoon is, niet enkel naar buiten, maar meer nog naar binnen te turen, en opmerkzaam is op de stroomingen, die door zijn eigen hart gaan, bespeurt telkens, hoe, ook waar hij het wel allerminst vermoedde, toch altoos weer diezelfde ééne booze demon door de kieren gluurt; er bij is, eer wij er aan denken; en op alles zijn stempel poogt te drukken.

Zoo altoos door heeft daarom Gods kind aan verzoening behoefte. Aan verzoening niet enkel, zoo hij uitgleed en viel; maar aan verzoening ook als God hem een deugd, een lof, een goed werk op de handen zette, en er zelfs glans tot Gods eer van afstraalde, omdat hij als een ondeugend kind toch altoos dat goede werk van zijn God weer bespette met den druppel van zijn boose zonde.

Doch soms neemt dit nog erger verloop. Soms *broedt* de zonde in ons. Dan zoekt ze voldoening. Dan is ze uit op een kans, een gelegenheid, om aan haar booze aandrift bot te vieren, en zegt ze: »Ik zal mijn boelen naloopen."

Niet alsof ge in zulk een oogenblik nu met voorbedachten rade uw God en zijn eere op zij schooft, om als een kind des Satans een boos, zondig plan te gaan uitdenken.

Zoo, God zij lof, is het bij Gods gekenden nooit.

Neen, maar *ongemerkt* broedt de zonde in u op haar boosheid. Onder uw arbeid, onder uw worstelen, onder uw gebeden door, teekent zich in vage omtrekken en met zwevende lijnen een gelegenheid, waarbij het zonde doen u zoet zou zijn.

Niet gij zegt: »Ik zal mijn boelen naloopen!" Eer zegt gij biddende: „Heere, houd verzoeking verre van mij!" Maar, zoo als Paulus het uitdrukt, „*de zonde in u*" heeft dat booze opzet. Die „zonde in u" is het, die u allengs met zulk een zondig denkbeeld vertrouwd maakt. En die, wat het gevaarlijkst is, de zonde er van voor uw zielsoog verbergt, en alleen het zoet dat er in is, prikkelend doet werken op de meest verleidbare zijde van uw zielsbestaan.

En dan maakt en baant, kiest en effent ge uw wegen, om naar dat zondebeeld, dat in de verte lokt en schittert, toe te komen. Want heeft het eenmaal vat op u, dan laat het u geen rust. En zoo hoog kan geen berg en zoo diep geen afgrond zijn, die u van uw zondebeeld scheidt, of als God u niet in zijn heilige hoede neemt, dan *komt* er een weg of *maakt* ge een weg, en niet lang meer, of ge *hebt* uw zonde, waarnaar ge gehunkerd hebt; of liever nog, dan heeft die zonde u.

Maar hier nu is de barmhartigheid Gods werkzaam.

Soms, het is zoo, toont ze zich niet, en laat die God, die in zijn genade getart en in zijn lankmoedigheid gehoond wierd, u in uw zonde inloopen, om u bitterlijk te doen ondervinden wat het is, uw nagejaagde zonde met de hand te grijpen en te ontdekken hoe ontzettend de schittering en het loksel der zonde u bedroog.

Maar in den regel doet God de Heere zoo niet.

Schier altijd waakt Hij en let op de wegen zijner kinderen, en worstelt met hen in hun zonden mee, om juist op het oogenblik als ze de hand er naar zouden uitsteken, hun zondebeeld van voor hen weg te slaan.

Dát is het wat de profeet noemt, *dat Hij hun wegen met doornen omtuint.*

Dan kozen *zij* hun weg, die naar de zonde toeliep, en waanden ze zich zeker, dat ze op hun zonden zouden aanloopen; maar dan voelden ze zich op eens dien weg versperd; onverhoeds stuitten ze dan op een hindernis; waar ze meenden door te sluipen, had God een omtuining gemaakt; en waar ze dan nog in hun boosheid poogden over die omtuining heen te klimmen, bleek het, dat die omtuining met zoo scherpe doornen doorvlochten was, dat ze hun bebloede hand moesten terugtrekken, en het opgaven en afzagen van hun zondig opzet.

Dat had hun Vader in den hemel dan voor zijn kinderen gedaan.

Hij had ze zien aankomen in hun boozen loop; het gedichtsel van hun hart doorgrond; gezien naar wat zonde ze jaagden.

En God wist, hoe wreed en bitter en schriklijk, als ze hun zonde grepen, hun berouw en hun zelfverbrijzeling zou zijn.

En daarom omtuinde Hij dezen hun boozen weg met die doornen.

Nu konden ze er niet door.

Dat wonden van de hand aan die doornen deed ze plotseling uit hun zondigen droom ontwaken.

En nu staan ze daar; weer nuchter; weer ziende hoe boos hun weg was; overgelukkig dat hun die booze weg wierd afgesneden.

En het eind is, dat ze op de knieën vallen, en hun Vader in de hemelen danken.

Wachter Israëls! die nooit sluimert, Gij, Gij alleen hebt het afgedoolde schaap behoed.

KUYPER.

Uit de Pers.

DE INKOMSTEN DER KERK.

> Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijne armoede zoudt rijk worden. 2 Cor. 8:9.

De *Kerke Gods*, de Kerk van onzen Heere Jezus Christus, heeft op aarde *stoffelijke middelen* noodig, om te bestaan en aan haar roeping te beantwoorden.

Die stoffelijke middelen moet zij ontvangen door de hand van hare leden.

Het is echter noodig, dat de leden der Kerk de rechte *beteekenis* van die stoffelijke middelen voor de Kerk des Heeren en van hunne roeping in deze *bij het licht van Gods Woord* onderscheiden, opdat hun arbeid op dit gebied niet in eigengerechtigheid of naar eigen willekeur, maar naar den geopenbaarden wil des Heeren, tot eer van Zijnen Naam en alzoo niet tot geestelijke schade, maar tot een *geestelijken zegen* voor de Kerk en hare leden worde verricht.

Het doel van deze regelen is, onder den zegen des Heeren, op de stoffelijke verzorging der Kerk door hare leden *het licht van Gods Woord* te doen vallen en alzoo aan het *geestelijk* heil der Kerk en van hare leden bevorderlijk te zijn.

Het verbond der werken is gebroken.

De Kerk leeft *uit het verbond der genade.*

Zij zelve is dan ook *niet* een genootschap, door menschen gevormd, maar alleen *de aardsche belichaming van dat verbond der genade*, dat door den Heere is opgericht, en van *Hem* alleen zijne grenzen heeft. Alle willekeur van menschen is hier uitgesloten. De *openbaring* der Kerk mag alleen zijn de instelling en onderhouding der ambten en diensten, door den Heere voor haar verordend, naar den eenigen regel van Zijn Woord, binnen de door God gestelde grenzen van het genadeverbond, welke kenbaar zijn aan den heiligen *doop.*

Slechts hij, die deze waarheid oprecht aanvaardt en van alle willekeurige en genootschappelijke kerkvorming (welke uit het verbond der werken is!) afziet, kan ook den rechten blik hebben op de stoffelijke verzorging der Kerk en onder den zegen des Heeren voor eigengerechtigheid en eigenwilligheid in deze bewaard worden.

Hangt het kerkvormen van *ons* af, zoodat wij naar goedvinden „*ons kerkje*" hebben, zoo is ook geheel ons gedrag tegenover die »kerk" met betrekking tot hare stoffelijke behoeften van onzen willekeur afhankelijk, en moet de »kerk" door *onze genade* leven.

Wie echter de Kerk *in het genadeverbond* aanvaardt, die ziet niet slechts van alle eigenwillig genootschappelijk bestaan af, maar die aanvaardt *ook voor de stoffelijke verzorging der Kerk* den *regel*, dien de Heere *in het genadeverbond* voor haar gesteld heeft. Alle eigengerechtigheid en willekeur valt dan weg en de ziele leeft hierbij, dat ook in de verzorging der Kerk *de wil des Heeren* geschiedt naar de heerlijke ordinantie, die Hij zelf in Zijne ontferming in het verbond der genade gegeven heeft.

De Kerk is van haar zelve arm, bedelarm. Zij bezit van nature niets dan de doornen en distelen, die Adams deel zijn nà den val, en den vloek, die rust op zijn hoofd. Niemand van hare leden heeft van zichzelven eenige andere bezitting dan dien vloek en die ellende Adams.

Zij is echter in het genadeverbond in al hare ellende en armoede gegeven aan den Zone Gods, den Rijke, die heerlijkheid bij den Vader had. Hij nam het vleesch en bloed van Zijn volk aan, waar Hij die Kerk ondertrouwd had in het genadeverbond. In dit huwelijk was de eenige gave, die de Kerk aanbracht, hare *armoede.* Niemand onzer brengt iets in de Kerk des Heeren dan zijne *ellende*, zijne *zonde*, zijn *vloek.* En die armoede, die ellende, dien vloek der Kerk deed de Heere aanloopen op haren Bruidegom en Heer Jezus Christus. Hij hing met al de natuurlijke schatten en gaven Zijner Kerk aan het kruis; met doornen gekroond; naakt; dorstende; verlaten; een vloek; dood! Nu ontving Hij echter ook als Hoofd Zijner Kerk, die Hij met God verzoende, voor die Kerk van den Vader al de schatten en gaven van het genadeverbond, niet slechts de geestelijke, maar *alle* goede gave, ook de tijdelijke. *Jezus Christus alleen is eigenaar* van al de vruchten der genade, van iederen zegen Gods op deze aarde, die om onzentwil vervloekt is. Hij ontving dit alles als loon voor den arbeid Zijner ziele. Maar Hij ontving het *voor Zijne Kerk.* Hij heeft gaven genomen, om *uit te deelen.* Van Golgotha's kruis en het geopend graf des Heeren gaat dan ook een stroom van zegen uit reeds in de eeuwen, die sedert den val aan den dood des Heeren voorafgingen, evengoed als in de eeuwen, die op het offer des Zaligmakers volgden. Een stroom van genade niet slechts op geestelijk, maar ook op stoffelijk gebied. Het licht der zon en der sterren, de bloem en de regendruppel, iedere vrucht en alle bezitting is een gave Gods, verworven door den Middelaar van het genadeverbond. *Alle* stoffelijk goed moet dan ook slechts dienen voor de Kerk des Heeren, hetzij onmiddellijk door haren nooddruft te vervullen, haar dienst te onderhouden; hetzij middellijk door onderhouding van de schepping en van het menschelijk geslacht, waaruit zij moet worden vergaderd. Het behaagt nu den Heere die stoffelijke gaven voor zijne Kerk aan te wenden *door den dienst der menschen.* Hetzij onwillig en zonder bewustzijn, ja met het booze opzet van het bedorven hart, dat alleen zichzelf zoekt en alle gaven Gods slechts naar *eigen willekeur* besteedt. Hetzij door mededeeling van bijzondere genade, waardoor de ziele wordt wedergeboren en nu, levende uit God, *wil, wat de Heere wil.* Gebruikt de Heere voor de uitvoering van Zijn genaderaad door de stoffelijke middelen *alle* menschen, schoon zij ook Zijne gaven voor hun *eigen* bezit zoeken, als hadden zij nog op het stoffelijk goed eenig recht; — de *bijzondere genade*, om te willen wat de Heere wil, schenkt Hij *aan Zijne Kerk.* Wie dan ook het genadeverbond, dat is zijn *doop*, in waarheid mag aanvaarden, die laat het gebroken werkverbond los. Die verliest niet slechts zijne *ziele* aan de voeten van den Heere Jezus; maar ook zijn *lichaam* en *al* wat hij heeft. Die legt *geheel* de kroon der genade, *iedere* gunst, *iederen* zegen, *iedere* gave van God aan de voeten des Lams neder. Die erkent: *niets* het mijne, *alles* het eigendom van mijnen Heer Jezus Christus. Doch die leert ook, dat de Heere Jezus dit alles niet voor zichzelven maar *voor Zijne Kerk* verworven en ontvangen heeft. Die ontvangt nu alles terug,... doch, hij ontvangt en bezit het voortaan *in het verbond der genade*, en daarom ook met het eenige doel, waarmee de Heere Jezus het verwierf en ontving, namelijk voor *Zijne Kerk.*

De leden der Kerk bezitten niets, of zij hebben het ontvangen *uit de Kerk*, uit het verbond der genade; en zij hebben het alleen ontvangen *vóór de Kerk*, voor het verbond der genade.

Is het vrije gunst, dat de Heere aan een lid Zijner Kerk het gebruik en de beschikking over eenig stoffelijk goed, hetzij dan meer of minder, vergunt; — Hij vergunt dat onder de uitdrukkelijke openbaring van Zijnen wil, dat in dit gebruik alleen de *regel van het genadeverbond* voor hen gelden zal.

Zij hebben *geen willekeurige beschikking.* Alle gave en bezitting moet door hen aan de eere des Heeren en van Zijnen Christus, *aan het heil der Kerk* worden dienstbaar gemaakt. Dit moet geschieden naar den regel, dien de Heere zelf volgt. Allereerst door onderhouding van eigen natuurlijke leven, van het gezin, van land en volk, van de menschheid, van de schepping Gods; door het volbrengen van den wil des Heeren en het zoeken van Zijne eere in iederen kring op dit natuurlijk gebied. Maar bovendien geeft de Heere aan de leden Zijner Kerk de *bijzondere genade*, maar daarmee ook den *bijzonderen regel*, om door de stoffelijke gaven van Christus, die hun zijn toevertrouwd, onmiddellijk *den dienst Zijner Kerk te onderhouden.* Zonder den dienst der Kerk tot vergadering van de Gemeente van Gods Zoon ware de onderhouding der wereld nutteloos. En daarom moeten de stoffelijke goederen ook *bovenal* dienen voor den dienst dier Kerk, om de rechtmatige Bruid des Lams, de Gemeente uit alle geslachten, te zoeken en te zegenen.

De Heere heeft geen afzonderlijk kapitaal van stoffelijk goed aan die Kerk voor haar dienst gegeven, zoodat de leden der Kerk zich om haar niet zouden behoeven te bekommeren; — maar Hij heeft het in Zijn genadig bestel zóó gemaakt, dat de *leden der Kerk* alle te zamen, door alle tijden heen, van *Hem* ontvangen datgene, *wat voor den dienst Zijner Kerk bestemd is*; en Hij gunt hun de genade, dat zij met blijdschap dit rechtmatige *kerkegoed* haar in den Naam des Heeren door hunne hand mogen toereiken; gelijk de Middelaar, die geen steen had voor Zijn hoofd, aan de Zijnen vergunde Hem te dienen uit hunne goederen, en Hem een kleed te weven zonder naad. Hij gaf aan de geloovigen in Macedonie en overal *genade* om aan het arme Jeruzalem uit Zijnen schat wél te doen (2 Cor. 8). Hij schonk aan Zijn Israël *genade*, om gaven te schenken tot het huis Gods en daarbij met David te belijden: »Geloofd zijt Gij, Heere, God van onzen vader Israël, van eeuwigheid tot in eeuwigheid! Uwe, o Heere! is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit, want alles, wat in den hemel en op de aarde is, is Uwe; Uwe, o Heere! is het koninkrijk, en Gij hebt U (in den Christus) verhoogd tot een Hoofd boven alles. En rijkdom en eer zijn voor Uw aangezicht, en Gij heerscht over alles; en in Uwe hand is kracht en macht: ook staat het in Uwe hand alles groot te maken en sterk te maken. Nu dan, onze God! wij danken U en loven den Naam Uwer heerlijkheid. Want wie ben ik, en wat is mijn volk, dat wij de macht zouden verkregen hebben, om vrijwillig te geven als dit is? Want het is van U, *en wij geven het U uit Uwe hand.* Want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders; onze dagen op aarde zijn als eene schaduw, en er is geene verwachting. Heere, onze God! al deze menigte, die wij bereid hebben, om U een huis te bouwen, den Name Uwer heiligheid, dat is van Uwe hand, en het is alles Uwe! En ik weet, mijn God! dat Gij het hart proeft, en dat Gij een welgevallen hebt aan oprechtigheden. Ik heb in oprechtheid mijns harten al deze dingen vrijwillig gegeven, en ik heb nu met vreugde Uw volk, dat hier gevonden wordt, gezien, dat het zich jegens U vrijwillig gedragen heeft." (1 Kron. 28:9—17).

Vatten wij het opgemerkte saam, dan zal het duidelijk zijn:

1e dat de Kerk in hare stoffelijke behoeften *niet* moet worden onderhouden uit de Staatskas, maar uit de kas van de *leden der Kerk;*

2e dat zij dit moeten doen als degenen, die zelve uit de Kerk, uit het genadeverbond leven, en die de *kerkegoederen* onder hun beheer hebben;

3e dat een ieder, die zich hierin onttrekt, de Kerk onthoudt wat de Heere voor haar gaf en zich dus *bestelt* aan het genadeverbond;

4e dat de grootheid der gave niet van eigen willekeur afhangt, maar van *den wil des Heeren;*

5e dat de gave niet voor »*eigen kerk*" moet zijn, maar voor de Kerk des *Heeren*, voor *geheel den dienst*, waartoe zij *geroepen* is;

6e dat zoowel *kapitaal* als rente, zoowel *vaste bezitting* als dagelijksche inkomst door den Heere ten deele bepaald *voor de Kerk* aan de Zijnen gegeven is, en aan haar niet onthouden mag worden;

7e dat de arme in deze genade, om aan des Heeren Kerk te geven, niet minder deelt dan de rijke;

8e dat, daar de Heere bij de week, bij de maand, enz. aan ieder zijn inkomen schenkt, de inkomsten der Kerk naar denzelfden regel *bij de week, bij de maand, enz.* door ieder lid der Kerk aan haar behooren te worden overgedragen; waartoe ieder, die een geregeld inkomen heeft, zichzelven behoort te *verbinden*, daar ook de Kerk haar vast inkomen behoort te hebben;

9e dat niemand zich hierin naar een ander mag regelen, maar alleen naar de goede hand des Heeren over hem. Het oordeel blijve des Heeren, die Annanias en Saffira kent;

10e dat alle offer der eigen gerechtigheid, alle aalmoes uit het gebroken werkverbond, door rijke of arme aan den Heere Jezus Christus in Zijne Kerk gebracht, door den Heere wordt verfoeid en door de Kerk niet begeerd moet worden. Zij mag alleen *bedelen* aan den genadetroon, maar zoeke niemands gunst dan alleen die van haren heerlijken Koning;

11e dat het *eene groote genade* is en blijven zal, des Heeren Kerk te helpen onderhouden. Er zij dan ook, in deze, schuldbelijdenis en verootmoediging met gebed, om in de gave dezer genade overvloedig te mogen zijn;

12e dat de Heere de vrucht van dit woord ook bij U, lezer of lezeres! zoeken zal.

Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid, door Jezus Christus onzen Heere!

J. C. SIKKEL,
Dienaar des Woords.

's-Gravenhage.

P.S Zie de advertentie op ommestaande bladzijde.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Den 7den Augustus j.l. werd te Spijk de 10de vergadering in classis gehouden der Ned. Geref. Kerken in Groningen.

Geopend door Ds. Teves als consulent der roepende kerk, met gebed en het lezen van Ps. 95, nadat wij Ps. 89 vs. 1 hadden gezongen, werden de geloofsbrieven nagezien, en bleek het dat zes kerken hadden afgevaardigd.

Bij toerbeurt werd Ds. Hulsebos tot voorzitter voor dezen dag aangewezen, broeder Klaversma, ouderling, tot assessor en Ds. Teves tot scriba. Het onderzoek naar art. 41 Dordtsche Kerkorde was vrij bevredigend. Er werden eenige rapporten, o. a. van deputaten voor spoedeischende zaken ingediend en aangenomen; ook kwam in het rapport van kerkvisitatoren. Aan Ds. Hulsebos, vertrekkend naar de kerk van Vlissingen, wordt eervol ontslag verleend uit de classis. De gevraagde approbatiën van de beroepingen van Ds. Stroes naar Bedum en Ds. Goeree naar Wagenborgen worden verleend, mits nog een enkel stuk aan deputaten worde toegezonden.

Een paar oefenaars zullen, zooveel de classe aangaat, worden toegelaten tot het examen.

Belangrijk was voorzeker het besluit om in onze kerken een classicale beurs te vormen door kerkcollecten als anderszins, opdat de kerken zich kwijten van hare roeping om te zorgen voor de opleiding van aanstaande dienaars en helpers.

Aan de kerk van Groningen werd vergund naar Art. 76 der Dordtsche Kerkenorde, voort te varen met tuchtmaatregelen in zake sommige ergerlijke overtredingen.

Deputaten voor spoedeischende zaken zijn Ds. Teves, voorz., Ds. Hulsebos (voorhands nog), br. Hoexum, br. Boonstra en br. Kamp, terwijl de kerk van Zuidwolde zoo mogelijk 7 Nov. e. k. zal samenroepen. Ds. Hulsebos, die voor het laatst in deze vergadering mocht voorzitten, richt een afscheidswoord tot de afgevaardigden, en er wordt hem namens deze door Ds. Teves een hartelijke zegenbede toegesproken, opdat Z.Ew. ook voor de kerk van Vlissingen een gezegend instrument zij in de hand onzes Gods. Te half 8 's avonds werd de vergadering door Ds. Hulsebos gesloten na het zingen van Ps. 84 vs. 6.

Namens de classe,
J. TEVES Tz., *scriba.*

Verslag van de vergadering der gec. class. van N. Brabant en Limburg, gehouden te Binnen-Moerdijk 20 Aug. j.l.

Geopend met gebed en het lezen van Ezech. 9 door den Praeses der voorgaande vergadering. Na onderzoek der credentie-brieven werd het moderamen vastgesteld, als volgt:

Ds. J. H. Feringa Praeses, F. H. J. Smith Scriba en C. Rubsaam Assessor.

Alsnu had het onderzoek der kerken plaats volgens Art. 41 en 43 D. K. O. en verrekening der class. onkosten. Nadere bespreking over het uitgeven van een *Kerkbode* werd verdaagd tot de e. v. vergadering.

Breedvoerig de vraag besproken, hoe te handelen, wanneer personen buiten de gemeente woonachtig toegaan tot de tafel des Heeren en besloten: Niemand tot het H. Avondmaal toe te laten, tenzij hij zijne begeerte daartoe aan den kerkeraad heeft kenbaar hemaakt; of indien tijd en gelegenheid zluks verbieden, dit ten minste den toezienden Ouderling mede te deelen, zullende ten spoedigste aan den raad der kerk of consulentskerk, waaronder bedoelde personen behooren, hiervan bericht worden gezonden, ten einde deze kunne beoordeelen of personen in quaestie hunne bevoegdheid al of niet zijn te buiten gegaan. Ook werd de vraag ernstig overwogen: »Hoe te handelen met de Synodalen, die, na bezocht en herhaaldelijk vermaand te zijn, nog altijd blijven volharden den wettigen Kerkeraad niet te erkennen?"

Dordrecht werd aangewezen als plaats van samenkomst voor de e. k. vergadering.

Met dankzegging sloot Br. C. Rubsaam.

F. H. J. Smith, *Scriba*,
Binnen-Moerdijk, 20 Aug. '89.

Een School met den Bijbel voor Idiotenkinderen.

Het voorl. Bestuur van genoemde school verzond dezer dagen aan de diaconieën onzer vrijgemaakte kerken een tweede circulaire. In die circulaire vraagt het voorl. Bestuur:

I. Van de diaconieën opgave vóór 1 Sept. a. s. van het aantal idiotenkinderen; *a.* die voldoende verzorgd worden; *b.* voor wie opleiding begeerd wordt;

II. dat de diaconieën bij de schoolbesturen en andere corporatiën op Gereformeerden grondslag op zedelijken en stoffelijken steun voor de idiotenschool aandringen, en voorts voorlichting te dezen vragen;

III. dat de diaconieën, die zich de zaak nog niet aantrokken, spoedig en flink de handen aan het werk slaan en zoo gevolg geven aan de uitnoodiging, in de vroeger toegezonden circulaire gedaan;

IV. advies van voorl. Besturen van andere provinciale stichtingen of het moderamen van prov. diac. verg. omtrent de toepassing van art. 187. Acta voorl. Synode.

De diaconieën, die gevolg wenschen te geven aan de uitnoodiging, om de schoolbesturen enz. tot medewerking op te wekken, ontvangen daartoe op aanvrage aan den Scriba gaarne Ex. van de IIe circulaire. (Tot zijn leedwezen verzuimde de ondergeteekende, met het oog hierop een 2e Ex. van de IIe circulaire in te sluiten.)

Van vele kerken, die in den loop dezes jaars ontkwamen, was het adres onbekend. Gaarne wordt opgave hiervan tegemoet gezien, teneinde er gelegenheid zij, ook met die kerken in aanrakieg te komen.

Den 9en September a. s. hoopt het voorl. Bestuur D. V. saam te komen. Met het oog hierop worden de diaconieën nogmaals dringend uitgenoodigd, gehoor te geven aan hetgeen in de toegezonden circulaires werd verzocht.

Namens het voorl. Bestuur van *een School met den Bijbel voor Idiotenkinderen*,
F. Kortlang J.Gzn.,
Scriba te Velp.

MONNIKENDAM, 21 Aug. Ook in de kerk te Monnikendam kwam het door 's Heeren ontferming tot een begin van reformatie.

Toen 't verzoek der broederen, om de vrijmaking der gemeente van de Synodale organisatie, door den kerkeraad was afgewezen, kwamen de broederen tezamen ter verkiezing van nieuwe ambtsdragers.

Zondag j.l., den 18den dezer, werden de gekozenen door Ds. D. J. Karssen, predikant te Amsterdam, in hunne ambten bevestigd.

Onmiddellijk daarna werd door den kerkeraad in eene wettige vergadering 't besluit genomen, dat voortaan voor de geheele kerk te Monnikendam de bestuursregeling van 1816 geenerlei kracht of geldigheid meer zal hebben en de wettige kerkenorde van 1619 geldende zal zijn.

Langs dezen weg van dit besluit kennis gevend, verzoekt de kerkeraad dat zijne gemeente in de gemeenschap der Ned. Geref. Kerken worde opgenomen.

't Adres voor den kerkeraad is:

J. Kater Kz.

Buitenland.

Duitschland. Hebben »de protestgemeenten" in den Elzass zich afgescheiden?

In de »*Allgem. Ev. Luth. Kirchenzeitung*" trekt de redactie partij voor de protestgemeenten in den Elzass. We hebben in dit blad meermalen medegedeeld, dat het liberalisme in de Evangelische landskerk van den Elzass zijne triumfen viert. De kerkelijke leiders schrómen niet om aan gemeenten, waar de leden nog gehecht zijn aan de hoofdwaarheden van Gods Woord, predikanten toe te zenden, die alles, wat der gemeente dierbaar is, loochenen, en dit niet op bedekte wijze, maar openlijk. Uit deze handelwijze der kerkelijke besturen zijn z. g. »protestgemeenten" geboren. Gemeenteleden, die dringend een rechtzinnig prediker gevraagd hadden, en wien een gansch onrechtzinnig man gezonden werd, namen daarmede geen genoegen, maar beriepen een eigen herder en leeraar. Zoo ging het reeds in vier gemeenten.

Het spreekt wel van zelf, dat die protestgemeenten door de kerkelijke liberalisten niet met vriendelijke oogen worden aangezien. In plaats er rond voor uit te komen, dat die gemeenten in den weg zijn, omdat zij moedig voor hun geloof strijden, zoekt men hen voor te stellen als »*separatistisch*." Daarentegen beweert het orgaan van Dr. Luthardt, dat »het leden van onze landskerk zijn, die door het overheerschend liberalisme vanwege hunne belijdenis en hun geweten gedwongen zijn, zich voor een tijd van de landskerk te scheiden, doch met deze in leer en geloof zoo overeenstemmen, dat het Opperconsistorium (de Algemeene synode) hun, nadat zij eene protestgemeente vormden, niet alleen het kiesrecht in de landskerk gelaten, maar hen zelfs in dat recht bevestigd heeft."

»Wanneer men nu leden, die onze landskerk nog altijd trouw blijven en wier eenige misdaad daarin bestaat, dat zij met kerstmis de menschwording van Gods Zoon, op goeden Vrijdag het plaatsbekleedend lijden des Heeren, en bij het Paaschfeest zijn lichamelijke opstanding niet geloochend willen hebben, gelijk dit liberale predikanten bij ons schaamteloos en ongemoeid doen; wanneer men deelen der gemeente, die, omdat zij beslist geen liberaal predikant wilden en daarom gingen protesteeren en zich daardoor voor jaren, ja weldra tientallen, om des geloofs wille zware offers opleggen, van Separatisme beschuldigt, dan bewijst dit aan de eene zijde, hoe machtig zich het liberalisme gevoelt; en aan den anderen kant, hoe onbekwaam het is, om kerkelijke toestanden te beoordeelen.

In de taal der kerk en van het dagelijksche leven noemt men Separatisten dezulken, die zich zonder grond en eigenwillig van de rechtleerende kerk scheiden, en Sectariaten dezulken, die bij het eenzijdig op den voorgrond stellen van leerstukken, van de rechtgeloovige kerk afgeweken zijn en uit kracht hunner dooleer zich van de kerk afzonderen. Maar zoo denken de kerkelijke liberalisten in den Elzass en niet over. Zij leeren omtrent de kerk het volgende: »de mensch is in zijn Godsdienstig geweten en geloofsleven vrij. Bij deze vrijheid hebben wij echter onze wettige kerkelijke instellingen; het is Gods wil, dat op elk gebied van het menschlijk leven orde heersche, dus ook op het terrein der kerkelijke inrichtingen, die slechts het uitwendig omhulsel vormen, waarbinnen het vrij-godsdienstig bewustzijn zich uit, zich levend toont en zich zoekt te volmaken". Van een kerkelijke belijdenis willen zij niets weten, men spreekt van »het Christendom van Christus", waarvan ieder predikant maakt wat hij wil, en daarom bestaat voor hen de kerk slechts in de uitwendige reglementen (verlossing), de ordeningen, die kracht van wet verkregen. Wie zich aan de uitwendige verordeningen niet onderwerpt, is een Sectarist; en hij, die meent, dat de kerk in de macht des Satans is en dat »de Heiligen" de kerk moeten verlaten, opdat zij niet door den Booze verleid worden, is een Separatist."

Opmerkelijk is het, hoe de taal der moderne kerkverwoesters in den Elzass overeenstemt met de voorstanders van de Synodale organisatie in ons land; zij mogen dan voor ethisch, gereformeerd of modern willen doorgaan. Dat zij met blindheid geslagen zijn, blijkt helder en klaar, wanneer wij opmerken, hoe men in Duitschland kalm en juist over de Protestgemeenten oordeelen kan, terwijl ten onzent dit alles blijft ontbreken en men onze doleerende kerken in den separatistischen hoek drijven wil.

Winckel.

Voor Kinderen.

DE ONVERWACHTE VRIEND.

III.

Onze jonkman gevoelde geen lust om daar te blijven. Hij vroeg, hoeveel hij schuldig was. Dat viel niet mee, want het was bijna tien gulden. Doch wat zou hij doen? Hij betaalde en ging weg, niet wetende dat zijn huiswaard een helper was van de dieven, die 's nachts het paard hadden gestolen. 't Waren de twee mannen, die hij den dag te voren had ontmoet, en welke hem met behulp van den derden zijn rijdier hadden athandig gemaakt.

Zoo goed en zoo kwaad als 't ging zette de reiziger nu te voet zijn tocht voort. Doch dat kon hij niet lang volhouden. Zijn voorraad was op, en al ontmoette hij hier en daar een hut, dan dorst hij òf er niet binnengaan, of wel er was voor zeer veel geld niet anders te krijgen dan gedroogd vleesch, hard en onsmakelijk. Daarbij werd het weder guur en dat gevoelde de jonkman te meer, nu hij meer dan één nacht in de open lucht moest doorbrengen. Want na den nacht, toen zijn paard werd gestolen, vertrouwde hij zich bij de lieden in die streek niet meer. En daar was reden voor.

Evenwel wie zulk een leven niet gewoon is, ondervindt er al spoedig de kwade gevolgen van. Zoo ging 't ook hem. Hij werd ongesteld en gevoelde zich weldra zóo ziek, dat hij zich slechts nog met moeite voortsleepte.

Nu was goede raad duur. Het werd onzen zwerveling benauwd om het hart, en in den nood riep hij tot den Heere, dien hij vroeger vergeten had, om redding en uitkomst uit gevaren, waarin zijn eigen roekeloosheid hem had gebracht. Moedeloos en huiverend trachtte hij nog een poos voorttegaan, doch hij gevoelde hoe het hem haast onmogelijk werd. En hij was op het punt zich neder te leggen, en maar af te wachten wat zijn lot zou zijn, toen een onverwacht geluid hem trof. 't Was als hoorde hij niet ver af het gesnater van ganzen, dieren, die hem wel bekend waren, wijl zijn ouders die ook hielden.

't Zal een troep wilde ganzen zijn, dacht hij, doch . . . wie weet. Misschien is hier wel een boerenwoning. In alle geval kan ik beproeven het te ontdekken. Zijn laatste krachten inspannend, sukkelde hij voort op het geluid af. Dat ging niet makkelijk, want hij moest door een boschje, 't welk zóo dicht begroeid was, dat men elk oogenblik bij het loopen in de struiken moest verward raken. Doch de hoop om hulp te verkrijgen maakte, dat onze reiziger daar niet op lette. Eindelijk was hij 't boschje door, en met een kreet van blijdschap ontwaarde hij vlak voor zich een net gebouwd houten huisje, door een kleinen tuin omgeven en door eenige boomen beschaduwd. Op het veld buiten den tuin liepen de ganzen rond, die onze vriend had hooren snateren. In de beek er vlak bij zwommen eenden, en aan allerlei pluimgedierte was geen gebrek.

Zoo snel mogelijk trad onze reiziger op het huis toe. De deur stond open. Een oogenblik aarzelde hij; van welk oponthoud de kippen en ganzen gebruik maakten om zich al snaterend en kakelend achter hem te scharen. En toen onze vriend eindelijk maar binnentrad, volgde hem het gevogelte ook dáar getrouw.

De jonkman bevond zich nu in een voorvertrek, dat er wel zeer eenvoudig uitzag, maar toch tienmaal reiner en beter dan de krotten, waar hij onderweg in vertoefd of in gekeken had. Er stonden eenige heldere, wit houten bankjes rondom een gladgeschaafde tafel. Aan den muur hingen een paar geweren, verscheiden hengelstokken en allerlei kleedingstukken. Door twee vensters keek men in den tuin.

Doch al was er geen gebrek aan levende wezens, menschen zocht de jongeling toch te vergeefs. En juist die had hij noodig. Hij keek in het tweede vertrek, dat wat fraaier gemeubeld was en waar zelfs eenige boeken op de tafel lagen en een schilderij aan den wand hing. Doch ook hier was niemand.

»Dat is vreemd", sprak hij bij zichzelf en een diepe zucht ontsnapte hem.

Hij zette zich neer op een bankje om te rusten, terwijl de ganzen en kippen, nu zij toch niets te eten kregen, gelukkig aftrokken. Terwijl de reiziger daar zoo eenzaam zat, viel zijn oog op iets, dat op tafel lag. 't Was een jachthoorn. Zulk een hoorn vond men toen in elke woning in die streek. Hij diende om de lieden te roepen, als zij in 't veld of ver weg waren.

Dat wist onze Nederlander nu wel niet, maar hij begreep toch, dat die hoorn hem van dienst kon wezen. Hoe moe hij ook zijn mocht, hij ging naar de deur en blies op den hoorn uit alle macht. En . . . geen tien tellen later, daar kwam uit de verte een antwoord, ook een hoorngeschal. Het hart van den jonkman klopte. Zou hij een vriendelijke ontvangst vinden, die hij vooral nu zoo noodig had? Spoedig zou hij het weten, want binnen weinige oogenblikken stond de man, dien hij geroepen en die hem geantwoord had, voor hem.

De binnentredende was een man in de kracht zijns levens, met een open, vriendelijken blik. Een breedgerande hoed beschaduwde zijn gebruind gezicht, en hij droeg een hengelroede in de hand.

Vriendelijk groette hij den jongeling, die eenigszins verlegen staan bleef.

»Ga zitten", zei de huisheer, »wilt ge niet wat drinken? 't Is zoo warm van daag."

»Ik zou liefst allereerst wat rusten", sprak de reiziger; »ik ben niet wel, maar zal wel weer spoedig opknappen."

»Dat geve de Heere!" was 't antwoord.

Verbaasd en verrast zag de jonkman den onbekende aan. Zulke taal had hij in lang niet gehoord. En — wonderlijk niet waar? — die enkele woorden stelden hem al aanstonds omtrent zijn gastheer en de verblijfplaats gerust.

AAN VRAGERS.

Op de vraag *of er nog wonderboomen bestaan als ten tijde van Jona*, moeten we opmerken, dat de vrager in de war kan geraakt zijn doordat er nog boomen zijn, die wonderboomen *heeten*. Die van Jona was werkelijk een *wonderboom*, die in één nacht werd en in één nacht verging. Daaruit volgt, dat men ze thans niet behoeft te zoeken.

Wat men tegenwoordig wonderboomen noemt zijn planten met groote bladeren en die van 3 tot 12 el hoog worden. Ze zijn afkomstig uit Oost-Indië, maar gedijen ongeveer overal. Als ik 't wel heb, heeten zij wonderboomen naar den snellen groei. 't Zijn fraaie gewassen. De eigenlijke naam is Ricinus. Uit de zaden maakt men een olie, die Ricinus-olie heet, of wel wonderolie. Waar die voor dient, kan u, als gij 't niet weet, de dokter wel vertellen.

Hoogenbirk.

Gereformeerde Gezindheid.

Ned. Geref. Kerken.

Zestal: Steenwijk, E. Zwiers te Hoogeveen, O. de Roos te Scharnegoutum en A. G. Honig te Utrecht, allen Theol. cand. aan de V. U., D. M. Boonstra te Zwolle, W. Mulder te Harderwijk en C. L. F. van Schelven te O. en N. Wetering.

Beroepen: Schoonhoven en Hilversum, W. Ringnalda te Harmelen. — Waarder, K. Fernhout te Zwartsluis. — IJselmonde, J. Verhaven, Chr. Ger. pred. te Anna-Jacobapolder. — Oosterend, C. L. F. van Schelven te Oude-Wetering. — Gaastmeer, J. D. te Winkel te Beergum. — Stad aan 't Haringvliet, E. Eisma te Bennekom.

Aangenomen: Rinsumageest en Sijbrandahuis, P. D. de Groot, Chr. Ger. pred. te Naaldwijk.

Bedankt: Koudekerke, G. J. Barger te Driebergen. — Woudsend (3de maal), H. Fransen, rust. pred. te Utrecht. — Anjum, P. J. de Groot, Chr. Ger. pred. te Naaldwijk. — Nederhorst den-Berg, J. Dijkstra, Chr. Ger. pred. te Sliedrecht. — Pijnaart en Heijningen, J. Schotel, Chr. Ger. pred. te Haarlem.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

Beroepen: Dalfsen, J. Willerink, Theol. cand. te Meppel. — Lutten, H. Schoenmaker te Veldhuizen (Bentheim).

Synodale Genootschapskerk.

Twaalftal: Tiel, M. J. Adriani te Almelo, J. L. Bommerijn te Den Helder, A. H. Claasen te Egmond-Binnen, W. Haverkamp te Bergen op Zoom, J. Herderschee te Franeker, A. F. Kamp te Heerenveen, C. G. Menzel te Zoeien, G. J. Paré te Tilburg, J. A. Prins te Epe, P. Proost te Koog aan de Zaan, G. van Rossem te Deventer en D. W. Schuuring te Assen.

Zestal: Nijmegen, J. D. van Arkel te Bloemendaal, E. A. G. van Hoogenhuijze en J. Kromsigt te Dordrecht, M. A. van Regteren Altena te Bussum, J. J. Sanders te Lichtenvoorde en A. A. Schouten te Roon.

Drietal: Dordrecht, J. Groenewegen te Delft, W. P. van Lindonk te Kampen en F. W. Stutterheim te Ginneken.

Terzending van beroep: Zaamslag, E. S. Postma te Maria Hoorebeke (België). — Steen, J. Mouthaan te Rottevalle.

Beroepen: Monnikendam, D. van Pota te Papendrecht. — Gameren, J. Dekking te Jaarsveld — Middelburg, J. Vermeer te Zwolle. — Welsrijp, G. H. Bleeker te Tjamsweer. — Woudsend en Vreeland Th. Barbas te Hurwenen. — Wichmond, J. W. Gunning Jr. te Eerbeek. — Kollumerzwaag, J. van der Weide te Aalsum. — Apeldoorn, S. Dijkstra te Hilversum. — Veenendaal, G. J. van Limburgh te Thamen aan den Amstel. — Raalte, B. D. Breumesse te Heino. — Sappemeer, J. W. van Hoogstraten te Edam. Buurmalsen, W. Lamers te Ravenswaaij. — Usseloo, P. Meindersma te Diepenheim. — Haarlem, P. E. Barbas te Deutichem. — Oudega, J. L. Pierson te Halle. — Oudemirdum, J. Wieten te Aalsmeer. — Ouderkerk aan den Amstel, A. J. van Wijngaarden te Mijdrecht — Wijk, J. G. Deur te Leerbroek.

Aangenomen: Holten, J. v. d. Bergen te Gelselaar. — Giessen-Oudkerk, Ph. S. Niermeijer te Ochten. — Houtrijk en Polanen, C. van Koetsveld C.Ezn. te Oosterhout.

Bedankt: Druten, C. van Koetsveld C.Ezn. te Oosterhout. — Vlissingen, Th. Barbas te Hurwenen. — Schoonhoven, J. Vink te Lopik. — Veere, J. van den Bergen te Gelselaar. — Hoog Blokland, H. J. Hulscher te Reeuwijk. — Oud-Delfshaven, J. J. v. d. Lip te Leiden. — Heerjansdam en Kijfhoek, J. F. F. van de Hamme te Wemeldinge. — Delft, R. Faure te Rhenen. — St.-Jansga c. a., H. G. Ubbing te Hasselt. — Montfoort, J. W. F. Gobius du Sart te Nieuw- en St.-Joosland. — Waverveen H. W. Vethake te Schalkwijk. — Aalst, J. Bolkestein te ter Aar. — Spanbroek en Opmeer, W. de Vries te Noordwolde.

Advertentiën.

Vrije Universiteit.

Vijf jaren lang heb ik, met vriendelijke toestemming van H.H. Directeuren, in het jaarverslag een inschrijvingsbiljet, ten behoeve van het studiefonds, aan alle leden en begunstigers der Vrije Universiteit gezonden. Ik dacht op deze wijze velen te bereiken, die mij eene bijdrage, ter voorziening in de jaarlijksche uitgaven van meer dan *tienduizend gulden*, zouden zenden. En ik mag zeggen, ik heb op deze wijze geene geringe bate voor het »fonds" gevonden. Toch hebben verreweg de meesten, op wier hulp ik uitgezien heb, telken jare mijn dringend verzoek met stilzwijgen beantwoord. En daar ik het van mijn zijde zeer onheusch vond, om mij toch maar weer aan te melden, had ik niet langer vrijmoedigheid om op deze wijze voort te gaan.

Ik heb dan ook dit jaar die inschrijvingsbiljetten teruggehouden; in de hoop tevens, dat, waar spreken mij zilver was, het zwijgen goud mocht zijn. Totnogtoe is mij daarvan echter niet veel gebleken. Een enkele slechts heeft mij nog een biljet van vroeger jaren gezonden, en teekent zich »een achterblijver." En als ik nu maar eens vrijuit mijn wensch mag uitspreken, dan hoop ik, dat er nog vele zulke »achterblijvers" zich zullen aanmelden. Ook, om mij de vrijmoedigheid weer te geven, dat ik, D. V., een volgend jaar weer op de gewone wijze een beroep moge doen op ruime ondersteuning van het studiefonds.

Geve de Heere eene verrassende en verblijdende uitkomst op dit verzoek!

Hij kent den wensch van allen, die Hem vreezen; Hun bede heeft Hij nimmer afgewezen.

DE HARTOG.

In de vorige verantwoording van ingekomen gelden stond: A. te M. enz., moet zijn A. F. te H. van de halve-stuiversvereeniging enz.

De H.

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam.

WERKEN van Dr. A. KUYPER.

Het werk van den Heiligen Geest.
Deel I. **Voor de kerk in haar geheel;**
Deel II en III. **Voor de enkele personen.**
In fraaien stempelb. *f* 8.90; ingen. *f* 7.50.
☞ **Afzonderlijke deelen zijn niet verkrijgbaar.**

Dagen van Goede Boodschap.
I. In den Kerstnacht. II. De Paaschmorgen. III. Op den Pinksterdag. IV. Oud- en Nieuwjaar.
Prijs van de geheele serie in vier fraaie stempelbanden *f* **5.60**; in vier deelen ingenaaid *f* **3.60**.
Elk deel op zichzelf is compleet en verkrijgbaar, geb. à *f* **1.75**, ing. à *f* **1.20**.

Uit het Woord.
Bijbelstudiën.
Tweede serie. Deelen I, II, III.
Part. prijs per deel *f* **3.40**. Gebonden *f* **3.90**.

Honig uit den Rotssteen.
DEEL II,
Part. prijs *f* **2.90**. Gebonden *f* **3.40**.

De Vleeschwording des Woords.
Een deel postf. van pl. m. 19 vel.
Part. prijs *f* **1.90**. Gebonden *f* **2.40**.

De twaalf Patriarchen.
BIJBELSCHE KARAKTERSTUDIEN.
Prijs net ingebonden *f* **1.—**, ingenaaid *f* **0.75**.

De drie Formulieren van Eenigheid.
Voor kerkelijk en huiselijk gebruik
Benevens het
Kort Begrip der Christelijke Religie,
uitgegeven door de Predikanten
C. A. REMIER en B. VAN SCHELVEN.
Vijfde Duizend.
Prijs gecartonneerd *f* 0.40; 25 Ex. *f* 9.50. 50 Ex. *f* 18.—.
In rood linnen stempelband *f* **0.90**.
Groot formaat in stempelband *f* **1.25**.
Dezelfde uitgave met wit papier voor handteekeningen *f* **2.50**.

Tractaat
van de Reformatie der Kerken.
Aan de zonen der Reformatie hier te lande aangeboden op Luthers vierde eeuwfeest.
Prijs *f* 2.50.

„ONS PROGRAM."
Prijs *f* **3.60**, in linnen band *f* **4.50**.

„Sion door recht verlost."
TIJDREDE.
Prijs *f* 0.50.

Tweeërlei Vaderland.
Prijs *f* 0.50.

Het Calvinisme en de Kunst.
REDE
BIJ DE
OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT
DER
VRIJE UNIVERSITEIT
op 20 October 1888.
Prijs *f* 0.90.

NIET DE VRIJHEIDSBOOM, MAAR HET KRUIS.
TOESPRAAK ter opening van de
Tiende Deputatenvergadering,
in het eeuwjaar der
Fransche Revolutie.
Prijs *f* 0.40.

EER IS TEER.
TEGEN
Mr. W. H. DE BEAUFORTS
GIDSARTIKEL:
„De Deputatenvergadering"
Prijs f 0.90.

HANDENARBEID.
Overdruk *(ter verspreiding)* uit »De Standaard".
Prijs 15 Cent.
25 Ex. *f* 3; 50 Ex. *f* 5; 100 Ex. *f* 8.

UIT DE DIEPTE.

Leerredenen van Predikanten der Nederduitsche Gereform. Kerken
(DOLEERENDE).

Den 1sten Juli 1889 ving de **vierde jaargang** aan van »**UIT DE DIEPTE**".

Kennelijk heeft totnutoe in ruime mate de zegen des Heeren op deze uitgave gerust. De leerredenen, in de drie vorige jaargangen opgenomen, hebben duizenden en duizenden verkwikt, gesticht, onderwezen, vertroost.

In menige gemeente zijn deze leerredenen gebruikt in de openbare godsdienstoefening, wanneer een voorganger ontbrak.

Een krachtige getuigenis is door de uitgave dezer leerredenen gegeven tegen de hiërarchie, welke niet schroomde, de deur te wijzen aan ieder, die Gods Woord het gezag toekende boven menschelijke reglementen.

Niet onbelangrijk was de steun, welke de inteekening op deze preekbundels gaf in het eerste jaar aan de Kerkelijke Kas te Amsterdam, en vervolgens, nadat de Reformatie ook in andere kerken van ons land tot stand was gekomen, aan de Gemeene Kas tot ondersteuning van hulpbehoevende kerken en tot stijving van te lage predikantstraktementen. Deze kas ontving reeds eene bate van meerdere duizenden guldens.

Zoo maakten vele kleinen één groote. Zoo wordt de arbeid licht, wanneer men de anden ineen slaat. Zoo toonde God meer dan eenen zegen te kunnen en te willen schenken door een eenvoudig doel.

Met vertrouwen opent de uitgever een vierden jaargang. Hij weet, dat de heeren predikanten gaarne hunne medewerking blijven verleenen. Hij rekent erop, dat niet vele der tegenwoordige inteekenaren zullen afvallen. Bovendien is er menigeen, die den eersten jaar gang of de beide eerste deelen nam, eenigen tijd oversloeg, en nu weer met genoegen een Ex. van den vierden jaargang zal nemen. En eindelijk is er, sedert de uitgave van het eerste deel, een breede schare van jonge leden tot de gemeenschap der Gereformeerde kerken toegetreden, welke wel zullen doen, indien ze zich dit werk aanschaffen, waarin verreweg de meeste predikanten onzer kerken hunne bijdragen leveren.

Elken Donderdag verschijnt een nummer, inhoudende eene leerrede, groot 16 à 20 pagina's compres gedrukt.

Men verbindt zich voor een geheelen jaargang à *f* **3.00**, of 7½ **Cent** per nummer.

Een gedeelte van de opbrengst, ook van den vierden jaargang, wordt gestort in de kas voor Predikantstraktementen onzer kerken.

Bij alle solide boekhandelaren is de inteekening opengesteld.

Amsterdam, Juni 1889.

De uitgever,
J. A. WORMSER.

Oude Boeken
van **Gereformeerde schrijvers** te koop gevraagd, tegen **contant** geld. Aanbiedingen aan de *Heraut*, onder letter A.

Te koop aangeboden:
DE HERAUT van **No. 1—No. 550. De 470** eerste Nos. gebonden in **3 prachtige banden.** Franco brieven lett. B. bur. *Heraut.*

Bij G. K. EGER, te *'s-Hage*, verscheen:
J. C. SIKKEL,
Dienaar des Woords,
De inkomsten der Kerk.
Prijs: 100 exempl. *f* 1.75; 500 exempl. *f* 8.25; 1000 exempl. *f* 15.—.
Minder dan 100 exempl. **2 Cent** per exempl.

Orgelhandel.
G. A. GOLDSCHMEDING,
Warmoesstraat 141, Amsterdam.
Groote en fijne sorteering, billijke prijzen, voordeelige conditiën, volledige garantie.

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam:
KORTE BESCHRIJVING VAN HET LEVEN
VAN EN DE
WONDERBARE LEIDINGEN GODS
MET
BASTIAAN BROERE,
in Nederland en in Amerika.
MET EENE INLEIDING VAN
J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL.
Pred. te Reitsum.
Met portret (lichtdruk) van Broere.
Prijs *f* **0.60.**
Bij getallen ter verspreiding tot veel verminderden prijs.

ACTA
der
Voorloopige Synode
van
Nederduitsche Gereformeerde Kerken
GEHOUDEN TE UTRECHT.
1888.
EERSTE GEDEELTE.
Prijs f 0.90.
TWEEDE GEDEELTE.
1889.
Prijs f 0.80.

Gedrukt ter Kon. Ned. Stoomdrukkerij, Warmoesstraat 106, Amsterdam.